

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Cap. Postremvm. Soluuntur argumenta quædam aduersus superiorem
doctrinam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

Quapropter à fortiori in qualibet creatura, quæ est eius compositio, infinitæ formalitates virtualiter distinctæ poterunt inueniri. Ratio à priori huius doctrinæ est, quia distinctio virtualis, quantumvis sit prædicatorum contradicentium radix, est tamen improprie & secundum quid distinctio; unde quamvis rem creatam infinitis distingui ac plurificari virtualiter, non est eam strictè & simpliciter loquendo infinitis multiplicem ac distinctam esse: quidni ergo infinitam illam pluralitatem ac distinctionem solummodo virtualem subeat? Hactenus præmissa satis esto breuiter attigisse, nam lib. 2. huius operis tractata sunt vberiori filio & magis ex professo.

117 Secundum, quod præmitti oportet, est, quamvis probabile sit, has infinitas formalitates à nobis adstructas, si singulatim sumantur, esse virtualiter indiuisibiles: cæterum non minus, imo forsitan magis probabile esse, quod nulla earum sit indiuisibilis, (vna sola, de qua paulo inferius, excepta) sed infinitis vterque diuisibilis. Declaratur & corroboratur primum, exemplo compositionis physicae & integralis: etenim, ut Aristotelica ac verior sententia tenet, continuum physicum constat partibus proportionalibus, quarum nulla est indiuisibilis, sed potius in alias infinitas infinites diuisibilis: quidni ergo similiter continuum metaphysicum seu logicum homo, verbi gratia, coalescat ex formalitatibus ac differentiis infinitis, quarum tamen nulla sit indiuisibilis, nulla non infinitam diuisionem capiat? Deinde, nulla formalitas, aut differentia hominem, verbi gratia, constituens metaphysicè seu logicè, quantumcunque eam indiuisibilem fingamus, simplicitatem Dei excedit: at Deus in infinitas formalitates virtualiter distinctas est diuiduus, scilicet per ordinem ad infinita obiecta, quæ quidem infinitis actibus intellectus aut voluntatis attingit: similiter ergo omnis differentia creata, quantumvis indiuisibilis appareat, nisi aliunde obstat, in alias vteriores poterit infinitè subdividi. Præterea tertio: respectus ad diuersa connotata distinctionem rationis ratiocinatæ seu virtualem intrinsecam arguit, atque efficit: sed quævis formalitas creata entis ut sic superaddita, quantumvis eam indiuisibilem imaginemur, diuersa connotata respicit, verbi gratia, risibilitas Petri risum quem producit, Deum à quo ipsa producit, rationem admiratiui à qua immediate, rationalitatem à qua mediatè inferitur, passionem item aliquam, quam immediate, & aliam quam mediatè subinfert, animalitatem cui communiter accidit, hominem cui propriè conuenit, risibilitatem Pauli, cui similis est, & rugibilitatem Leonis, cui dissimilis: atque id genus sexcenta excogitare potes, ad quæ nominatis vel saltem innominatis respectibus ea feratur.

118 Ex his iam inferitur, quamvis admissa infinita diuisibilitate formalitatum ac differentiarum, eaque omnis indiuisibilitatis prorsus experte, probabile sit, ob rationes adductas superius cap. 4. differentias innominatas entis, ut vt ita sint perpetuò diuisibiles, ab eo quidditatiuè non transcendendi, nec adæquatè nec etiam inadæquatè, sed potius esse omnino extra rationem & quidditatem illius, haud aliter ac risibilitas, v.g. se habet contemplatione rationalitatis; cæterum etiam probabile esse, quod ens sit de conceptu quidditatiuè earum differentiarum, nullaque earum & nullius formalitas vlla possit assignari, quæ non sit formaliter ens, ita tamen vt quævis sit ens, non præcisè, sed ens & aliquid aliud, & hoc aliud, etiam ens & nonnihil aliud, & hoc tertium aliud præterea, & sic in infinitum, quin vnquam deuenire sit ad forma-

R.P. Richardi Lincei, Philosoph. Tom. III.

litatem minimam & indiuisibilem, quæ se tota sit alia ab ente, ab eoque omnino distincta. Proinde hoc pacto ens differentias suas etiam innominatas, omnes, & singulas, partim transcendet, partim non transcendet, id est eas inadæquatè transcendet, secus verò adæquatè.

119 Probatum ac declaratum hæc doctrina adducto compositionis integralis exemplo: quoniam pars A continui inadæquate solum tangitur à parte B, & similiter medietas partis A. & eius quarta pars, & sexta, & octaua, & sic in infinitum, quin aliquando deuenire sit ad partem vsque adeo exiguam, quæ se tota positiuè immediata sit parti B, ab eaque adæquatè tangatur: quod quidem inter Aristotelicos omnes nil familiare magis, nil exploratius. Pari ergo ratione cuiuslibet rei quæcunque differentia positiua erit ens, ab eoque non localiter sed, vt sic dixerim, quidditatiuè tangetur, haud tamen se tota, sed inadæquatè duntaxat: rursus eius veluti medietas, seu, quod eodem redit, alia vterior differentia in ea clausa, & huius medietas alia quoque, & sic in infinitum eodem modo se habebunt respectu entis, quin vnquam sibi possit in aliqua vltima & indiuisibili differentia, quæ sit adæquatè & se tota formaliter ens, ab eoque funditus exauriatur. Quemadmodum autem contactus quantitatiuus semper inadæquatus & indeterminatus percipi nequit, si continuum physicum duntaxat ex partibus indiuisibilibus coalescat, vt in physica explicari consuevit, ita etiam transcendentia entis semper inadæquata & indeterminata, superius explicata, implicatissima manebit, nisi continuum metaphysicum ex formalitatibus nullo fine diuisibilibus componatur.

Rursus secundo suadetur eadem doctrina: quoniam iuxta eam omnia argumenta, quæ in præsentia materia difficultatem aliquā vltro citroque faciunt, facili negotio diluuntur. Quæ namque adducuntur ad probandum entis transcendentiam, aliud haud conuincunt, quam nihil prorsus esse quod non sit formaliter ens: at hoc nos in præsentiarum libenter admittimus: quæ verò asserti solent ad improbandam entis transcendentiam, quid aliud suadent, aut possunt quam nullum conceptum aut formalitatem assignari posse, vbi non sit aliquid aliud ab ente? atqui hoc etiam nunc vltro concedimus. Sententiam igitur à nobis hoc capite propositam suadent, quæcunque ab aliis pro se adduci consueverunt.

C A P V T Postremum.

Solvuntur argumenta quedam aduersus superiorem doctrinam.

121 Atque imprimis, non pauca rationes quibus supra c. 4. suadebamus, ens non transcendere differentias occultas ac nominum expertes, ita accommodari possunt, vt illam non transcendentiam cum nulla transcendentia coniungi, & non inadæquatè duntaxat esse sed adæquatam, probare videantur. Argumentaberis igitur primo in hunc modum: substantia, v.g. aut perfectitas est similis & dissimilis accidenti: atqui esse dissimilem eam, iuxta nos, est non esse similem: quæ igitur in perfectitate differentia latet sicuti est dissimilis accidenti, ita etiam est ei non similis, siue quod in idem recidit, non est ei similis: cum ergo ens sit ratio conueniendi seu assimilandi, necessum est, vt eiusmodi differentia non sit formaliter ens: vana proinde & inutilis est transcendentia illa inadæquata & indeterminata entis: haud enim præstat vt omnis differentia sit formaliter ens, cum tamen huius gratia adstruatur.

Z 2 Respon

122 Respondeo, differentiam illam esse non ens, aut quod iuxta est, non esse formaliter ens, merito scilicet dissimilitudinis sibi insitae: ceterum beneficio transcendente illius indeterminatae ac nunquam cessaturae, esse etiam formaliter ens: quoniam vero constat infinitis formalitatibus, idcirco non penes idem, sed penes aliud semper & aliud subest eiusmodi praedicatis oppositis, & simul est ens & formaliter non ens: quapropter haec non sunt propositiones contradictoriae, ac simultaneae veritatis incapaces: quae enim tales sunt debent praedicata opposita enuntiare, atque asserere & negare idem, de eodem etiam, non tantum re sed ratione ratiocinata. Hinc patet ad alia similia argumenta, quae quidem multa ex praedicatis contradictoriis graduum omnium inaequalium propriis, aduersus nostram possunt opponi.

123 Argumentaberis secundo: ens & differentia illa innominata à qua abstrahitur, vel hoc ipso nomine virtualiter distinguuntur, ut etiam nobis est in confesso: sed distinctio omnis debet esse reciproca: ergo sicut ens secundum se totum distinguitur à differentia, & nihil eius est quod sit quidditatiue differentia, aliàs ab ea nequireret abstrahi, ita è conuerso differentia secundum se totam erit ab ente distincta, & ab eo ne inadæquatè transcendendi se parietur. Futile argumentum: quo nimirum probaueris rem prorsus improbabilem, nempe ut animal secundum se totum includitur formaliter in homine, ita etiam hunc ex toto includi formaliter in animali: utrinque enim distinguuntur, & omnis distinctio debet esse reciproca.

124 Deinde respondeo, ut entis & differentiae mutua sit distinctio atque reciproca, satis esse, ut sicut ens distinguitur virtualiter à differentia, ita è contrario, non tamen requiri, ut quemadmodum ens se toto est extra differentiam, ita etiam haec se tota sit extranea enti: indiuisibilitas enim entis illud aut adæquatè, aut certè nullo modo esse extra conceptum essentialem differentiae postulat: huius vero infinita diuisibilitas potius contrarium suo sibi iure vendicat. At instabis ex aduerso; quantum distinguitur vnum extremum ab alio, tantundem hoc posterius oportere distingui ab eo priori; secus vero in praesenti accidere: ens enim plus distinguitur à differentia, quam haec ab illo: siquidem entis à differentia distinctio est adæquata, cum tamen differentia ab ente tantum inadæquatè distinguatur. Respondeo, distinctionem utrobique esse inadæquatam: ut enim ens distinguatur adæquatè à differentia, haud satis est, illud adæquatè sumptum & secundum se totum ab ea distingui, nisi etiam ab ea adæquatè ac totaliter sumpta distinguatur: nam uti relatio, verbi gratia, dici non solet realis, nisi quando utrumque extremum est quid reale, quare entis ad non ens nulla est relatio realis, ita quoque ad distinctionem adæquatam, utriusque extremi adæquatio requiritur: cum ergo ens non sit extra differentiam adæquatè sumptam, nec huius ab illo, nec illius ab hac distinctio poterit esse adæquata. Confirmatur: quod differentia sit distincta ab ente totaliter sumpto, non facit eam adæquatè ab illo distingui, quia nimirum non secundum se totam ab eo est distincta: igitur eadem de causa ens non distinguetur adæquatè à differentia, sed duntaxat inadæquatè, quantumlibet se toto sit extra illam. Confirmatur secundo: quoniam non tantum homo ab animali distinguitur inadæquatè, sed etiam animal ab homine, & tamen nihil animalis est quod non sit formaliter inclusum in homine: quomodo ergo nihil entis non includatur quidditatiue in differentia, & ab hac se toto possideatur, nihilominus erit ab ea inadæqua-

tè distinctum, haud aliter ac ipsa sic ab ente distinguitur. Confirmatur teritiò: quoniam non solum distinctio modi à re absoluta, sed etiam huius à modo, dici solet modalis, videlicet ob modalitatem vnius tantum extremi: ergo similiter in praesenti, &c.

125 Aliter etiam responderi potest argumento principali & instantiae ad quam reuocatur eius tota vis, scilicet distinctionem à differentia sibi superaddita esse adæquatam, & differentiae ab ente inadæquatam, ac licet contrarius loquendi modus probabilis sit, ut iam visum, hunc tamen haud improbabilem esse: ceterum propterea haud magis ens à differentia quam è conuerso distingui, ac proinde utriusque distinctionem reciprocari. Quae solutio luculentior & clarior ut sit, animaduertendum est, distinctionem adæquatam, & inadæquatam aliquando versari inter eadem & extrema, veluti cum anima adæquatè ac se tota ab homine, & hic ab anima non se toto, sed inadæquatè & secundum corpus distinguitur: tum autem utramque aequipollere: ecquid enim est vnum extremum ab alio distingui, quam hoc aliud esse ea ratione qua potest à priori distinctum: atque adeo neutram altera maiorem existimandam: aliquando vero contingere, ut ambae sint non inter eadem extrema, sed oppido diuersa, veluti cum homo dicitur adæquatè ab equo, & inadæquatè ab anima sua distinctus, ac tum alteram altera, videlicet adæquatam inadæquata maiorem esse, ut sponte sua claret. Porro distinctionem adæquatam entis à differentia, & huius inadæquatam ab illo versari inter eadem extrema; quare neutram alteri decedere. Sic diuersitas entis, verbi gratia, à non ente haud est maior quam huius ab illo, esto prior à non paucis dicatur relatio realis, posterior vero solius rationis: contra vero diuersitas vnius entis ab alio maior ab iisdem censetur, quam diuersitas non entis ab ente, quod est fundamentum prioris relationis realis; quoniam scilicet in vno casu utraque relatio, nimirum realis & rationis, eadem extrema interest, eadem separatur, secus vero in alio. Sic etiam distinctio rei à modo dici consuevit ab aliquibus, & non ineptè, realis absoluta, & tamen non est maior modalis, per quam modus vicissim à re fecernitur; cum tamen, si sermo sit de distinctione absoluta rei ab alia re, & eiusdem modalis distinctione ab aliquo modo suo, prior illa distinctio sit hac posteriori iuxta non paucos, maior: ratio autem discriminis haec solet tradi, quoniam nunc utraque distinctio inter eadem extrema, nunc inter diuersa versatur, atque adeo interdum aequipollent ambae, interdum vero altera alteram superat.

126 Denique responderi potest eidem argumento, ens secundum se totum haud distingui à differentia, sed potius aliquid eius esse, quod sit quidditatiue differentia prout talis; hanc tamen inclusionem differentiae in ente non obstat, quo minus ens ab ea possit abstrahi, quoniam videlicet nulla differentia adæquatè, & determinatè sumpta formaliter includit, sed de quavis minus & minus in infinitum, ita ut nihil possit assignari, quo non sit minus aliquid differentiae clausum in ente: quemadmodum ergo pars A. v. g. cōtinui non penetratur cū alia sibi cōiuncta, sed est extra illā localiter, quia eam versus minus & minus in infinitum tangit immediatè & positiue, quin vlla eius particula designabilis sit, qua non alia minor parti A. magis immediata existat, ita similiter ens poterit abstrahi à differentia, & esse extra illam, non localiter, sed intellectualiter, ut sic dicam, quia eam semper versus

versus minus & minus tangit, non quidem vbitatis, sed identitatis contactus: sed de his plura in loco. Tot autem solutiones adhibui argumento præcedenti, quoniam licet reuera sit parum solidum & evidenti instantiæ obnoxium, quandam tamen probabilitatis speciem habet, qua posset aliquibus fucum facere: tum etiam quia occasionem præbet doctrinæ, quæ ad alias plures difficultates diluendas apprimè defertur.

127 Argumentaberis tertio: proprium, v.g. risibile, penes eius innominatum & vltimum quodammodo conceptum, non prædicatur in quid, sed in quale: at si quoad talem conceptum esset essentialiter ac ratione nostra ens, beneficio scilicet transcendentis inadæquatæ & indeterminatæ, qua tamen ens in eo aliud & aliud in infinitum reperiat, nil tamen adeo aliud à se patitur, ut non modo in illo quidditatiue inclusum; profecto proprium, quoad omnem sui formalitatem, prædicaretur in quid, atque adeo quoad nullam præcisè in quale, quandoquidem ens, quod semper importat, quidditativum & essentialiter est speciei, & indiuiduis, de quibus prædicari consuevit. Respondeo, proprium penes eius vltimum quodammodo, siue innominatum conceptum, eove qui nominatur posteriorem quoad nos, notioemque, nec ens, nec aliud prædicatum quidditativum in se adæquatè sumptum includere, sed tantum inadæquatè, & versus minus & minus sine fine: hoc autem abundè esse, ut tantum in quale dicatur, nullo vero modo in quid: quod enim in quid enuntiatur, id adæquatè & ex toto sumptum debet esse quidditativum, ut conspiciere est, in animali, ac rationali, quorum quodlibet adæquatè sumptum homini & eius indiuiduis est quidditativum & essentialiter, ut certo certius. Et profecto quidditatiua prædicatio ita commodè potest explicari, & ab ea, quæ tantum est in quale, distinguui.

128 Argumentaberis quarto: inuenitur aliqua ratio conueniendi simpliciter simplex, seu, quod perinde est, omnis differentis formaliter expers: videlicet ens reale ut sic, aut certe quidpiam commune & abstractum ab eo & ente rationis, iuxta diuersos sensus supra explicatos: debet ergo dari ratio differendi simpliciter simplex, id est omnis conuenientis formaliter exors: at si quævis differentia esset formaliter ens, quamvis etiam ab eo quodammodo alia atque distincta, sanè nulla esset ratio differendi simpliciter simplex, nulla, quæ omnis omnino conuenientis esset immunis: quævis enim in ente cum alia quacunque re propriè conueniret, sicuti homo, licet inadæquatè tantum sit animal, in eo tamen censetur cum aliis conuenire.

129 Respondeo, in primis esse probabile, iuxta ea quæ paulo supra diximus, hoc ipso capite, in solutione vltima secundi argumenti, nullam prorsus inueniri rationem conueniendi simpliciter simplicem; & ens, quantumvis abstrahatur à substantia & accidenti, Deo & creaturis, aut, quod plus est, à reali & solius rationis, semper complecti quidditatiue differentias à quibus sit eius abstractio, scilicet versus cuiusvis earum minus, & minus in infinitum. Quoniam tamen hæc doctrina non paucis est displicitura, & contraria fortassis est probabilior, deinde dico plura esse argumenta, eaque satis efficacia, quæ probent ens abstrahi à differentiis omnibus: fieri autem non posse, ut ita sit abstractum, & differentias à quibus abstrahitur, formaliter inuoluat: quapropter eas excludere, & rationem conueniendi simpliciter simplicem esse: ceterum nec ea argumenta, nec alia suadere eas è conuerso abstrahi ab ente, & ab illo neutiquam transcendendi: quæ enim adducta sunt

R.P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

superius cap. 4. maioris esse momenti: at cuncta solam non transcendentiam inadæquatam entis conuincere, & adæquatam ad summum probabilem reddere.

Argumentaberis quinto. In compositione physica, & reali, altera pars distinguitur ab altera, & è conuerso, non vtrunque, sed adæquatè, & ita ut neutra includatur vllatenus in alia: haud enim anima, verbi gratia, est realiter corpus & aliquid aliud, aut corpus è contrario illa & insuper aliud quidpiam: imo vtrinque nihil habent realiter idem: similiter ergo partes aliquid metaphysicè seu ratione nostra componentes sese ex integro excludent, & neutra aliam vllatenus coercebit, neutra se ab alia etiam inadæquatè transcendendi patietur. Respondeo, vtrumlibet compositionis physicae extremum omni prorsus infinitate haud raro destitui, ut verbi gratia, cum indiuisibilis anima rationalis puncto materiæ, vel simplici actui intellectus aut voluntatis vnitur: quocirca nil minus esse, si vna pars non debeat nec possit includi realiter inadæquatè in alia physica, idque in infinitum: at omnem compositionem logicam saltem ex parte vnus extremi, eius scilicet quod enti superuenit, infinitudinem quandam suo sibi iure vindicare; quapropter inclusionem logicam inadæquatam, nunquam cessaturam, ibi locum habere. Quod si istæ, extrema compositionis physicae sapissimè etiam infinita esse, & innumerabili quadam multiplicitate prædita, toties nimirum quoties ea compositio est partium alicuius continui; hoc in primis est per accidens, & præter exigentiam compositionis illius, quatenus est præcisè physica & realis, ac proinde minimè computandum: deinde ibi etiam inclusio realis inadæquata aliquarum partium componentium in aliis, nullum vtrique finem habitura cernitur, veluti cum palmus in duas partes, & harum quævis in alias minores secatur, atque ita in infinitum, vbi istarum partium inæqualium & sine fine decrecentium maiores cum minoribus, & minores cum maioribus, identitatem fortiuntur inadæquatam, tamen omnes in vnum integrale totum coalescant. Bene certum est, in continuo partes æquales, etiam infinitas, tamen adæquatè distingui, necnon materiam & animam rationalem, quamquam altera sit infinitè diuidua, similiter ex toto esse realiter distinctas: quid tamen inde? nonne etiam est inuenire compositionem aliquam metaphysicam seu logicam, cuius extrema sint adæquatè distincta, ratione nostra, & alterum omnino extra quidditatem alterius: ut verbi gratia, cum rationalitas nobis & Angelis communis cum animalitate aut cum risibilitate compositionem logicam primariam, vel secundariam efficit.

131 Hactenus argumenta, quibus supra cap. 4. summus vsi, modo aduersus nos retorta: quibus id saltem largior, sententiam ibi positam probabilissimam esse, licet hæc etiam, quæ præ manibus est, haud sit improbabilis. Nunc alia argumenta aggredior, quorum primum, sed respectu superiorum, textum esto: reperiuntur in continuo non partes modò proportionales, ac semper diuisibiles, sed etiam indiuisibilia non pauca: qui ergo vtimur exemplo continui physici, eoque compositionem metaphysicam explicamus, in illa non formalitates omnes sine fine diuiduas, sed multas indiuisibiles adstruere debemus. Respondeo, ita prorsus esse, quod argumentum assumit, & quod colligit: at hoc falso supponi, nos in compositione metaphysica seu logica

quam latè patet, nullas formalitates indiuisibiles agnoscere: fateamur enim esse non paucas, videlicet gradus entis, qui vbiuis indiuisibiles sunt, & nullibi non reperiuntur.

132 Sed argumentaberis septimò, cum aduersus totam sententiam, tum potissimè contra præcedentem solutionem. Datur in continuo physico, quodcunque sit, non vnum aliquod indiuisibile, sed infinita eorum multitudo, ex quibus alia sunt inter media, alia terminatiua: at à nobis in quolibet continuo metaphysico seorsim sumpto, v.g. animo rationali, aut Angelo, neutiquam assignari potest, nisi vnica indiuisibilis formalitas: neutrius enim est nisi vnus simplicissimus gradus entis: quod autem huiusmodi gradus indiuisibilis infinities multiplicetur in diuersis rebus parum interest, haud enim ex compositionem vllam logicam efficiunt, haud in vnum aliquod totum huius generis coalescunt, cum sint realiter distinctæ: quinimo multoties ne realiter ac physice componuntur. Respondeo, gradum illum entis, quamuis vnum duntaxat, sese immiscere omnibus, & singulis formalitatibus infinitarum in quas secatur anima nostra, & earum nullam esse, quam non transcendat: quapropter etiam si non sit nisi vnicum indiuisibile logicum, æquiualeat tamen infinitis indiuisibilibus. Hæc autem ratio non procedit, in continuo physico, cuius nullum indiuisibile omnes & singulas eius partes per contactum, & præsentiam localem occupat: quamobrem infinitis erit opus, siquidem nullum infinitis æquipollet, eorumve pondus & instar habet.

133 Argumentaberis octauò: inuenire est in continuo physico plura genera indiuisibilium, nempe puncta, lineas, & superficies: at in continuo metaphysico seu logico, vnum duntaxat genus indiuisibilis reperire est, videlicet gradum entis: perperam ergo arguitur ab vno continuo ad aliud, & partium infinita diuisibilitas, vnus propria, nullo iure exigitur in alio, alioqui etiam quoad indiuisibilia proportionem essent habitura. Respondeo in primis, vt paulo supra, cum scilicet ens sese extendat ad infinitas rei formalitates, easque omnes transcendat, quamuis vnum & vnus generis indiuisibile sit, illud tamen innumerabile instar esse: quare plura indiuisibilium genera, aut generum plures partes subiectiuas in continuo metaphysico neutiquam exigi debere: omnibus enim, vt dictum est, vnum ens æquipollet; quæ ratio in continuo physico non militat. Rursum secundo respondeo: tametsi in continuo permanenti sint tria indiuisibilium genera, nimirum aut versus longitudinem latitudinem & profunditatem, aut versus solam latitudinem & profunditatem, aut denique versus vnâ profunditatem, sed non versus duas priores dimensiones: ceterum in continuo successiuo, tempore scilicet identidem labenti, triplex illud genus indiuisibilis locum non habet, solumque reperitur indiuisibile quaquâ versus siue instans aut punctum momentaneum atque caducum: quidni ergo ad huius continui instar, illud, de quo modo lis est, vnico duntaxat indiuisibilis genere contentum sit? quidni ab vno ad aliud argui possit? Denique tertio respondeo, in continuo etiam permanenti simpliciter & absolutè loquendo, non esse nisi vnum indiuisibilis genus, videlicet punctum, quod diuidi nequit versus vllam dimensionem: cetera enim duntaxat secundum quid indiuisibilia esse, vt optimè animaduertit P. Fonseca lib. 5. metaphys. cap. 13. quæst. 6. sect. 5. ab eius medio: quo quidem tota vis argumenti euanesceat.

Argumentaberis nonò: continuum omne, siue permanens siue successiuum, clauditur vtrinque duobus indiuisibilibus, altero inchoatiuo, altero terminatiuo: similiter ergo continuum metaphysicum quod ascendendo sursum clauditur indiuisibili quodam, videlicet ente, debet etiam claudi descendendos deorsum alio indiuisibili, nimirum vltima differentia, Petreitate, v.g. hæc ergo debet esse indiuisibilis & simplex, adeoque ab ente, aut nullo modo transcendetur, aut certe omnino & adæquatè: quorum tamen neutrum admittimus, aut iuxta doctrinam huius capitis possumus. Respondeo in primis, saltem de potentia Dei extraordinaria, possibile esse continuum terminatum ex vna parte & non alia, veluti si hinc linea aliqua orientem versus sine fine diuinitus protendatur: hac ergo in imagine rete continuum metaphysicum, quo de agimus. Respondeo secundo, ens, quæ est eius cum vnitæ coniuñcta plurium æquiualeantia superius explicata, vtrinque terminare posse ratione nostra continuum metaphysicum: Prædicatum enim est extremum propositionis, siue autem sursum ascendas, siue deorsum descendas, ens potest quidditatiuè prædicari de quantis formalitate: nec magis ex vero dici valet perfectas & quæuis in ea differentia latens est formaliter ens; quam, Petreitas & quiddid in ea later rationem entis formaliter obtrinet. Porro illud fateor, haud esse exigendam proportionem, penitus & quoad omnia, inter vtrumque continuum, & nos infinitate physica magis vt exemplo, quam vt argumento per se duntaxat efficaci, vlos esse ad metaphysicam explicandam: quocirca non est, cur indiuisibilia physica tantopere nobis obiciantur.

Decimò argumentaberis, totius huius sententiæ veluti basim esse infinitudinem formalitatum, dempta qua, vel iuxta nos, nulla prorsus sit transcendentia inadæquata, & indeterminata: at eiusmodi formalitates infinitas rationi parum consentaneas videri, & vix aut ne vix quidem à nobis percipi. Respondeo, quæ sunt nostræ mentis angustia, eam ad primum infinitatis aspectum dubiam hætere, & haud ita facile illam capere: ceterum rebus penitus introspèctis, & non supra sensum modo, sed etiam supra seipsam vi considerationis erectam, & circumfusa contrariarum apprehensionum nebula (affulgens discursus radio) liberam & solutam, eiusmodi eam infinitudini non adgræssum præstare: quantum autem non pauca aduersus illam argumenta sint, cuncta tamen à nobis supra lib. 2. tract. 4. proposita, atque exposita esse.

Argumentaberis vndecimò: nihil est in entis differentia, quod non sit formaliter ens: ergo se tota est formaliter ens: perperam ergo dicitur ea ens, & semper aliquid aliud. Sed respondeo, sicut quoduis instans æternitatis est aliquando præteritum, & tamen collectio omnium, siue tota æternitas, nunquam præteribit, nunquam est finem habitura, ita similiter esto quæuis formalitas ac differentia entis sit formaliter ens, quæ tamen est earum infinitas, omnes simul ac totaliter sumptas neutiquam esse quidditatiuè ens, sed potius illud & aliud quidpiam insuper. Quod si essent numero finita, alia esset earum ratio & à singulis ad omnes collectiue & adæquatè sumptas valeat argumentum: quo pacto, ex eo quod qualibet determinata pars, earum quas numero finitas habet circulus diurnus, sit tandem præteritura, rectè totius diei finem colligas.

Duodecimò argumentaberis, seu magis argumentum præcedens non longè aliter instaurabis: differentia, penes quamuis formalitatem sui, est quidditatiuè

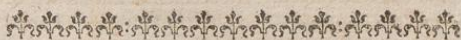
tiue & essentialiter ens; ergo est se tota & adaequata ens, ergo si est ens & aliquid aliud ab ente, erit vique ens, & aliud à seipsa tota, quo tamen nihil dici potest magis ridiculum. Nego vero primam consequentiam; quoniam, ut iamiam doctum, differentia entis neunquam est se tota ens, tamen illud sit vixitum sumpta: itaque erit aliud ab ente, non tamen propterea aliud à seipsa tota.

138 Demum argumentari potes, in hunc modum. Ens habet infinitatem quandam, vi cuius transcendit, tum omnes res, tum singularum qualeslibet formalitates sine termino, ut vel nos haud semel statuimus: atqui vnum infinitum exhaucit aliud illique adaequatè & ex integro responderet, atque commentum est: qua ratione multitudo infinita lapidum, verbi gratia, si esset à Deo simul producta, infinitum spatium adaequatè occuparet, & quo pacto, Deus modò infinitam intercapedinem & extensionem, atque imaginatum illud veluti chaos longe lateque fufum, & carceribus circumfcribi nescium adaequat tamen: quantumvis ergo differentia entis, verbi gratia perfectas, aliue in ea lateris, sit infinita, & innumerabiles formalitates habeat, nihilominus eam ens, quae similiter est eius infinitudo, adaequatè transcendet, & omnino non per vbitatem, sed per identitatem occupabit. Quocirca licet eiusmodi differentia, postquam est ab ente transcensia atque perfectissima vna illius formalitas, huic addat aliam nouam, & rursus isti aliam, & sic in infinitum, atque cuiusdam hydrae more semper crescat ac denuo repulset, quin vlla vi etiam Herculeae possit vnquam exauriri: ceterum nil ei prodest hac vel Lernae monstro monstrosior additio infinita: eam etenim ens infinitudini suae vi adaequat, nec à transcendentia sua nil non etiam adaequatè complectente permittit vllatenus euadere.

139 Hoc argumentum magnam probabilitatis speciem habet, eoque vix aliud aduersus nostram sententiam aut difficilius, aut magis vendibile inueneris: ei tamen probabiliter responderi posse cenfeo, ens quidem habere infinitudinem formalitatum, quanta ei satis superque sit ad exhaustiendam funditus differentiam, & eam quantumlibet infinitam adaequatè transcendendam; ita tamen illam non transcendere, nec totam veluti penetrare, non defectu infinitatis, sed quod identitas eius cum illa sit suapte natura partialis & inadaequata, atque insufficiens adeò: animaduertendum enim est, ad eiusmodi transcendentiam totalem duo in ente requiri, videlicet amplitudinem, qua possit esse par innumeris differentiis formalitatibus, necnon etiam debitam cum illis vnionem & applicationem, non loci quidem sed identitatis: harum autem priorum conditionem enti adesse, sed tamen ei deesse posteriorem. Ita pars A, verbi gratia, continui infinitatem habet sufficientem, ad hoc ut partem B, itidem infinitam penetraret, si nimirum ei totaliter sumpta esset immediata, ac sufficienti ratione praesens: at quoniam aliter se res habet, eique parti tantum adest inadaequatè, nulla-que eius assignari potest particula, cui toti sit omnino immediata, & qua dari nequeat alia minor, cui sit magis immediata, idcirco eam non penetrat, nec localiter transcendit.

140 Atque hac de transcendentia, quae quia sponte sua difficillima est, & ut aiunt numero Platonis obsecruior, huius tractatus longitudinem satis excusat: quemadmodum enim per se clara, nimis ea si contrahas, obscuritatem induunt, & tenebras nubesque colligunt, ut compendio tergitur ille in arte poetica brevis esse laboro obscurus fio: ita è contrario tenebri-

cosa, nisi diutius eis insistas, numquam poterunt satis declarari, numquam disiectis fugatisque nubibus solem aspicere.

TRACTATUS II.

An ens sit uniuocum vel analogum respectu suorum inferiorum & etiam oppositorum.

CAPVT I.

Ens est uniuocum respectu substantia & accidentis, creatoris, & creaturarum.

TA SCOTUS in primum distinct. 3. quaest. 1. & 3. & in Tertium distinct. 8. quaest. 2. Iycherus in 13. distinct. 3. quaest. 4. Fauentinus Theoremate 95. Fuente quaest. 12. log. difficul. 1. artic. 3. num. 5. & 6. Ioan. Canonicus 1. phys. q. 3. Bonetus 1. metaph. cap. 6. Trombeta cap. 4. metaph. cap. 2. Smilingus, Cauellus & communiter ceteri Scotistae Item Ochamus, & Gabriel. in 1. distinct. 2. quaest. 4. & Gregorius dist. 8. quaest. 3. Maior eadem dist. quaest. 1. ac ceteri nominales Rursus ex nostris Arriaga disput. 9. log. sect. 4. Sancta-crusanus in sua log. part. 2. disp. 5. quaest. 8. sect. 5. & Ouiedus tom. 2. in metaph. controu. 1. punct. 8. Suadet autem haec opinio: quoniam uniuocum est, cuius nomen est commune, & ratio nomini accommodata omnino eadem: at nomen entis est commune Deo, & creaturae, substantiae, & accidenti, & ratio nomini accommodata est omnino eadem: ergo ens est uniuocum: vnitas & communitas nominis entis est in propatulo: vnitas autem, seu identitas rationis ei subiectae & accommodatae nomini probatur hunc in modum: à substantia & accidenti, creatore, & creaturis abstrahitur vna ratio entis, at ea ratio nomini entis responderet: ergo ratio respondens nomini entis est omnino vna, & eadem: minor est perspicua, quia sicut vox animal non homini, aut belluae immediate accommodatur, sed potius cuidam ab eis abstractae rationi, ita vox ens solam rationem abstractam à substantia & accidenti, Deo, & creaturis, ubi semel ea possibilis sit immediata significat.

Cardo totius argumenti est maior, qua paulo supra statutum est ens posse à suis inferioribus abstrahi. Ea vero probatur primo: quoniam substantia est simpliciter ens, & accidens est simpliciter ens: igitur est ab utroque abstrahibilis vna ratio entis, similiter, atque ab homine & bellua vna ratio animalis, quia tam homo quam bellua est simpliciter animal: antecedens probatur: quoniam ens proprie, & vere est, quod habet aptitudinem ad esse seu existere, quae significatio entis omnibus receptissima & sanctissima est at ea aptitudo non solum substantiae, verum etiam accidenti simpliciter congruit: ergo, &c. minor haec suadet, actus essendi, seu existendi non solum substantiae, verum etiam accidenti proprie & simpliciter conuenit: ergo & aptitudo: nusquam enim, & nunquam non valet argumentum ab actu ad potentiam affirmatiue: proximum antecedens videtur manifestum: tum quia quidquid producit effectum aliquem, ac virtutem suam exercet, id en-